

Михајло Пантић

ПРОШЛО ЈЕ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА

Поезија је основ сваке културе. На ту чињеницу, потврђену вајкадашњом човековом потребом да у стихове претаче све оно што треба рећи о животу, све оно што постоји у људском искуству, али, у истој толикој мери, и у појединачној и колективној имагинацији, модерна времена пречесто, хотимично или нехотично заборављају, а ретко се тога присећају. Европске културе нема без Хомера, енглеске без Шекспира, немачке без Гетеа, руске без Пушкина, француске без Бодлера, пољске без Мицкијевича и можете до у бескрај наставити овај низ, закључак је неминован, неизбежан и неумољиво истинит: тамо где нема поезије нема ни културе, у било ком значењу тога појма, с тим што под поезијом не подразумевам само оно што је речено стихом, већ и естетизовану есенцију сваке уметности, без обзира на средство којим се она користи и којим се обликује и изражава. Поезија је, дакле, со соли, и срж сржи човекове појединачне и колективне егзистенције, она је подједнако важна и идиоритмици и општежићу, без ње и њене способности да трансцендира наш живот у свету би било мање смисла и мање разлога да постојимо, ако би тог смисла и тог разлога уопште било.

И баш зато што смо, по лењој сили свога бића, које у данашњем добу, као и у свим другим историјским временима, подлеже најразличитијим искушењима, склони забораву важних, управо категоријалних чињеница, а уздизању тривијалности, ситних интереса и брзо запаљивих и још брже сагоревајућих страсти, треба непрестано понављати, у свим могућим, новим и старим верзијама и варијантама ону мисао коју европска култура понавља од трена када је Платону пала на ум: држава је онаква каква је у њој музика, а поезија је музика језика, и музика људске душе. Вечерас смо у средишту, усуђујем се да кажем, у вишегодишњој престоници српске поезије, и то оне поезије у којој се наглашава човекова по-

треба да се окрене лицем према божанској светлости, вечерас смо у Краљеву, граду који упркос свом скорашњем пострадању није заборавио на свој сада већ двадесетогодишњи обичај, а обичаји обавезују, да се у њему, о Преображењу окупе песници, да читају и славе поезију, и да један међу њима продужи низ оних за које можемо рећи да представљају једну од магистрала савременог српског песништва. Та магистрала у ризницу српске песничке речи прилаже најбоље што уме, највише што јој је дато да нам уздари. Дани Преображења, чији је врх додељивање Жичке хрисовуље, а у чему треба видети приближавање и сливање двеју великих наших културних традиција, оне сакралне и оне песничке, свечаност су првога реда, и тако им треба и приступити, са дужним поштовањем и уверењем да ће трајати и када нас више не буде овде, када у временима која долазе пристигну нови песници и тумачи који ће знати шта је њихов први задатак и обавеза: да продуже и унапреде низ који је вечерас пред нама. Тај низ је уједно и могућа, више него легитимна антологија српске поезије минулих деценија.

И да се још око нечега разумемо. Поезија станује свуда где је реч жива и где се чува, наградом или на неки други начин, сећањем на неког песника, на историјску, уметничку или на какву другу културну знаменитост која је са поезијом у вези и која је оличава. Српска поезија живи тако и у Нишу, и у Вршцу, и у Новом Саду, и у Ђуприји, и у Чачку, и у Сремским Карловцима, и у Грачаници, и у Љубостињи, и у Жичи, и у Рашки, готово да би се цела ова земља могла премрежити песничким нитима, који заједно чине основ наше националне културе, дају јој лик, тон и боју, јер ствари, од било које врсте, да парафразирам великог песника, имају онакав облик какав им даје наша душа. Краљево се о Преображењу претвори у станиште те душе. За то вам бољег доказа, захваљујући труду Ане Гвозденовић, Мирјане Савић и свих других посленика краљевачке библиотеке и музеја, од ове изложбе нема. Велика ми је част указана, а моје задовољство тим веће, што као дугогодишњи поклоник, учесник, умало не рекох ветеран ових наших достојних окупљања, могу да ту изложбу прогласим отвореном. Од овог часа сматрајте да је тако! Хајде да се заједно присетимо шта смо све радили и урадили за минулих двадесет година и да још једном вратимо филм уназад, испод таванице која се никада неће ољуспати, јер је таваница поезије божанско небо.

Хвала вам, и нека вас прате свака срећа и добро, укључујући и поезију, без које не бисмо били оно што јесмо.

Изворено на ошварању изложбе Преображења, 20 година, поводом двадесет година Жичког духовног сабора Преображење и доделе Жичке хрисовуље, 16. августа 2011. у Народном музеју у Краљеву.